

Utrikesutskottets betänkande

1983/84:7

om verksamheten inom Europarådet

Skrivelserna

Med redogörelse, 1982/83:23, daterad den 5 april 1983, har den svenska delegationen vid Europarådets parlamentariska (rådgivande) församling överlämnat berättelse rörande församlingsmötena under tiden april 1982 – januari 1983 (34:e sessionen).

Med skrivelse 1983/84:72, daterad den 17 november 1983, har regeringen överlämnat redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté under 1982.

Församlingens 34:e session har på sedvanligt sätt varit uppdelad i tre delar, vilka ägt rum vid Europarådets säte i Strasbourg. Europarådsdelegationens redogörelse omfattar också en s. k. minisession, vilken hölls i Dublin den 29 juni – 2 juli 1982. Formellt utgjordes detta möte av ett sammanträde med det ständiga utskottet, som agerade på den parlamentariska församlingens vägnar.

Vad gäller de politiska frågorna har församlingens arbete dels återspeglat den internationella utvecklingen i stort, dels omfattat frågor som mer direkt berör Europa. Så kan nämnas att församlingen debatterat Falklandskonflikten, läget i Polen liksom öst–västrelationerna, krisen i Libanon med tillhörande flyktingfrågor, konferensen om säkerhet och samarbete i Europa (ESK). Församlingen har också, under svensk medverkan, tagit upp den judiska befolkningens situation i Sovjetunionen.

Politiska huvudfrågor beträffande Europa har för församlingens del varit situationen i Turkiet, europeiskt samarbete under 1980-talet samt Europarådets framtida roll.

Församlingens arbete har i övrigt berört alla de områden som täcks av dess fjorton utskott. Här kan nämnas ekonomi–utvecklingssamarbete, sociala frågor–hälsovård, juridiska frågor, kultur och utbildning, vetenskap, teknologi, miljö, kommunala myndigheter, befolknings- och flyktingfrågor samt jordbruk.

Ministerkommittén har under 1982 hållit två möten och ställföreträdarna samlats 13 gånger. På ministerkommitténs dagordning har, liksom på församlingens, bl. a. stått situationen i Turkiet och Europarådets roll i det framtida europeiska samarbetet. Europarådets arbetsmetoder har också behandlats. Tre fackministerkonferenser arrangerades under 1982: en justitieministerkonferens i Athen, en socialministerkonferens i Madrid samt en kommunministerkonferens i Lugano.

Under ministerkommittén har verksamheten bedrivits i skilda kommittéer

och expertgrupper inom åtta huvudsektorer. nämligen mänskliga rättigheter, sociala frågor och arbetsmarknadsfrågor, utbildning och kultur, ungdomsfrågor, hälsovård, miljöfrågor och regionala planeringsfrågor, kommunala frågor samt rättsfrågor.

Övrig bakgrund

Några av de frågor som behandlats i regeringens skrivelse och i den svenska Europarådsdelegationens redogörelse har även efter den period berättelserna avser följts upp i Europarådet.

Situationen i Turkiet behandlades utförligt av församlingen vid dess session den 26 september – 4 oktober i år. Strax före debatten i församlingen hade statsminister Olof Palme framträtt som särskilt inbjuden gästtalare och tagit upp frågan i sitt anförande. Statsministern framhöll att Turkiet f. n. inte var en demokrati. Den nya konstitutionen och förberedelserna inför det val som hölls den 6 november gav också anledning att ifrågasätta vilken demokrati Turkiet åsyftade att införa. Efter valet skulle man ha bättre möjlighet att bedöma vart Turkiet var på väg, ansåg statsministern. Han erinrade också om att Sverige tillsammans med fyra andra länder anmält Turkiet för den europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna.

Liksom vid tidigare tillfällen när frågan behandlats av församlingen gick skiljelinjen i debatten mellan dem, främst ledamöter i den konservativa gruppen, som menade att församlingen måste ge Turkiet viss tid på sig att genomföra demokrati och dem, främst ledamöter i den socialistiska gruppen, som ansåg att församlingen måste utöva maximal press på regimen i Ankara och att det fanns en gräns för församlingens tålamod. I många inlägg kritiserades bl. a. det sätt på vilket valen i november förberetts liksom situationen rörande respekten för de mänskliga rättigheterna.

I den resolution som antogs av församlingen påtalades risken av att valen i november ej skulle resultera i en demokratisk representation som skulle kunna utse en behörig delegation att delta i församlingens arbete. Församlingen förbehöll sig också möjligheten att igångsätta den procedur som skulle kunna leda till Turkiets uteslutande ur Europarådet.

Situationen i Turkiet har också diskuterats av ministerkommittén vid dess möte i april i år, där utrikesminister Lennart Bodström kritiserade det rådande läget i Turkiet. Vid ministerkommitténs möte den 24 november framfördes liknande kritik av kabinetssekreterare Pierre Schori.

Europeiskt samarbete under 1980-talet har som ärende följts upp av församlingen genom en rapport i frågan som diskuterades vid församlingens höstmöte i år. Syftet med rapporten var, enligt rapportören, att fästa uppmärksamheten vid samarbetet mellan europeiska demokratier och att stärka banden mellan Europeiska gemenskapen och de andra europeiska länderna. Rapporten byggde på värderingen att samarbetet inom EG i ökad utsträckning blivit den viktigaste delen i europeisk integration och att den politiska

betydelsen av detta samarbete skulle öka under de närmaste åren. Därmed blev ej heller rapporten okontroversiell. Ett flertal av dem som deltog i debatten ville för sin del understryka den självständiga och betydelsefulla roll som Europarådet kunde spela. Resultatet av diskussionen blev bl. a. att församlingen beslutade att tillsätta en kommission av oberoende statsmän från både EG och länder som ej tillhör EG med uppgift att vidare studera frågan om hur det europeiska samarbetet i Europa skall se ut i framtiden.

I ett svenskt inlägg vid septembermötet gjordes några allmänna reflexioner om Europarådets arbete. Bl. a. framhölls att för ett land som Sverige utgjorde Europarådet ett ovärderligt forum för diskussion och utbyte av synpunkter rörande frågor av gemensamt intresse. Det var dock nödvändigt att rådet koncentrerade sin verksamhet och bemödade sig om att upprätthålla kvalitén på sina rapporter. Uppmärksamheten fästes också vid den möjlighet som Europarådet utgjorde för att tjäna som kontaktorgan med de östeuropeiska länderna genom deras deltagande i symposier och expertmöten.

Europeiskt samarbete stod också på dagordningen för ministerkommitténs möte den 5 april i år.

Frågan om Cyperns fullmakter i församlingen aktualiserades i april i år och med att Cypern presenterade fullmakter för två grek-cypriotiska delegater. Från maj 1965 till april 1983 hade Cypern inte presenterat några fullmakter. I en rapport till församlingens höstmöte rekommenderades att de presenterade fullmakterna skulle godkännas. Församlingen beslöt dock uppskjuta behandlingen av fullmakterna. I sammanhanget kan noteras att vid denna tidpunkt vissa förhoppningar knöts till att de inom FN:s ram förda förhandlingarna skulle aktiveras.

Utskottet

Utskottet, som tagit del av den svenska Europarådsdelegationens och regeringens berättelser samt beaktat den redovisade bakgrunden i övrigt, konstaterar med tillfredsställelse att Europarådet behandlat en rad frågor av central politisk, ekonomisk, social, kulturell och rättslig betydelse.

I anslutning till den diskussion som förts inom rådet om hur organisationen skall effektivisera sin verksamhet vill utskottet framhålla vikten av att rådet koncentrerar sin verksamhet till europeiska frågor av gemensamt intresse. Detta bör dock inte utesluta en dialog med utomeuropeiska demokratiska stater. Enligt utskottets bedömning är en sådan koncentration ett viktigt led i rådets ambition att Europarådet även framgent ges en framträdande roll i det europeiska samarbetet under 1980-talet. Strävan bör vara att söka samarbete med EG på ett sådant sätt att onödigt dubbelarbete undviks.

Utskottet finner det särskilt önskvärt att arbetet till skydd för de mänskliga rättigheterna även framdeles ges hög prioritet.

Vad gäller situationen i Turkiet finner utskottet det angeläget att utvecklingen i detta land, som är medlem av Europarådet, noggrant följs. Utskottet

anser att rådets möjligheter att spela en konstruktiv roll i Turkiets återgång till demokratiskt styre bör beaktas; samtidigt vill utskottet med eftertryck understryka att medlemskap i Europarådet förutsätter ett demokratiskt styrelseskick i enlighet med rådets statuter.

Vad gäller frågan om Cyperns fullmakter finner utskottet att detta spörsmål fått förnyad aktualitet genom den senaste tidens händelser. Med beaktande av att Cypern är medlem i Europarådet borde det enligt utskottets mening nu vara angeläget att överväga huruvida och på vilket sätt rådet skulle kunna medverka till en lösning av Cypernfrågan.

Hemställan

Utskottet hemställer

att riksdagen lägger redogörelse 1982/83:23 från den svenska delegationen vid Europarådets parlamentariska (rådgivande) församling rörande församlingsmötena under tiden april 1982 – januari 1983 jämte skrivelse 1983/84:72 med redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté under 1982 till handlingarna med gillande av vad utskottet anför.

Stockholm den 29 november 1983

På utrikesutskottets vägnar
STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Stig Alemyr (s), Sture Korpås (c), Sture Palm (s), Margaretha af Ugglas (m), Sten Sture Paterson (m), Bengt Silfverstrand (s), Ivar Virgin (m), Bertil Måbrink (vpk), Nils Svensson (s), Pär Granstedt (c), Inger Koch (m), Ola Ullsten (fp), Gunnar Ström (s) och Ulla-Britt Carlsson (s).